

**POWIATOWY PROGRAM DZIAŁAŃ NA RZECZ OSÓB
NIEPEŁNOSPRAWNYCH**

NA LATA 2021—2030

Spis treści

Wstęp	3
I. Osoby niepełnosprawne w powiecie pabianickim	4
II. Rehabilitacja społeczna osób niepełnosprawnych w powiecie pabianickim	6
III. Osoby niepełnosprawne na rynku pracy.....	8
IV. Rehabilitacja zawodowa osób niepełnosprawnych w powiecie pabianickim.....	9
V. Organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych na terenie powiatu pabianickiego.....	10
VI. Jednostki działające na rzecz osób niepełnosprawnych na terenie powiatu pabianickiego.	13
VII. Cele i zadania Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych	15
VIII. Podsumowanie	19
IX. Spis tabel i diagramów	21

Wstęp

Istnieje wiele definicji niepełnosprawności. Według Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) za osobę niepełnosprawną uznaje się osobę wymagającą pomocy, która nie jest w stanie sama zaspokoić własnych potrzeb.

W Polsce funkcjonują co najmniej dwie definicje dotyczące osób niepełnosprawnych. Pierwsza wynika z przepisów prawa i dotyczy prawnej podstawy kwalifikacji do grupy osób niepełnosprawnych. Natomiast druga, dużo szersza, stosowana jest w statystyce GUS.

Zgodnie z przepisami ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, niepełnosprawność oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy.

Niepełnosprawność, zgodnie z kryterium ustawowym, to niemożność efektywnego pełnienia ról społecznych, tj. wypełniania zobowiązania wynikającego z zajmowanej pozycji społecznej przy korzystaniu przez osobę z przysługujących jej przywilejów i praw według bardziej lub mniej określonego wzoru, a więc niemożność bądź trudności w codziennej aktywności i uczestnictwie wynikające z naruszenia sprawności organizmu. Natomiast niepełnosprawność biologiczna jest szerszym pojęciem, gdyż oprócz osób niepełnosprawnych prawnie zalicza również osoby, które nie posiadają orzeczenia o niepełnosprawności, ale deklarują, że mają ograniczenia w wykonywaniu wybranych czynności.

Powszechność występowania niepełnosprawności stawia przed poszczególnymi państwami obowiązek podejmowania działań zapobiegających jej powstawaniu oraz łagodzących jej skutki. Działania na rzecz osób niepełnosprawnych są zadaniem ogólnospołecznym, bowiem skutki niepełnosprawności dotyczą wszystkich dziedzin życia.

Znamiennym jest stwarzanie równych szans osobom niepełnosprawnym i równego dostępu do ważnych zasobów społecznych oraz dóbr i usług konsumenckich. Potrzeby osób niepełnosprawnych są wysoko zróżnicowane. Ich zaspokojenie uwarunkowane jest nie tylko podejmowaniem określonej aktywności przez osobę niepełnosprawną, ale także stworzeniem mechanizmów wyrównywania szans i warunków prowadzenia godnego i niezależnego życia.

Podstawą stworzenia „Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2021–2026” jest ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2020 r., poz. 426 z późn. zm.), która nakłada na powiat obowiązek opracowywania i realizacji powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych.

Głównym celem Programu jest przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych oraz poprawa jakości życia tych osób poprzez zapewnienie im warunków do samodzielnego, pełnego i czynnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym, a także kształtowanie wobec nich pozytywnych postaw społecznych. Powszechnym powinno stać się przekonanie, że osoby niepełnosprawne mają prawo do samodzielnego i aktywnego życia oraz korzystania z praw i obowiązków ustanowionych dla ogółu obywateli. Mają też prawo do uzyskania środków koniecznych do wyrównania szans w korzystaniu z przysługujących im praw.

Wszelkie działania na rzecz osób niepełnosprawnych powinny być podejmowane z poszanowaniem suwerenności i godności jednostki. Osobie niepełnosprawnej powinno zapewnić się szeroki zakres usług rehabilitacyjnych, które pozwoliłyby na rozwiązanie jej problemów i zaspokojenie potrzeb. Ważne jest przy tym, aby cele szczegółowe były powiązane ze sobą. Rehabilitacja osoby niepełnosprawnej nie może ograniczać się jedynie do rehabilitacji np. zawodowej. Powinna posiadać całościowy charakter, a więc uwzględniać także komponent społeczny, medyczny i psychiczny. Program ten zakłada kompleksowe podejście do działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami.

Niniejszy program jest zgodny z:

- 1) Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Pabianickim,
- 2) Wojewódzkim Programem wyrównywania szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w zatrudnieniu osób niepełnosprawnych,
- 3) Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej,
- 4) Kartą Praw Osób Niepełnosprawnych.

I. Osoby niepełnosprawne w powiecie pabianickim

Według Światowego Raportu o Niepełnosprawności, opracowanego przez WHO i Bank Światowy, na świecie żyje ponad miliard ludzi niepełnosprawnych, w tym 110 – 190 mln boryka się ze znacznymi trudnościami w funkcjonowaniu. Liczba osób niepełnosprawnych systematycznie rośnie. Zmiana ta jest spowodowana wydłużeniem trwania życia, częstym występowaniem chorób przewlekłych, a także urazów. Osoby niepełnosprawne stanowią 14,3% całej ludzkości. W samej Unii Europejskiej żyje ok. 45 mln niepełnosprawnych osób. Szacuje się, że ok. 45–65% tej grupy stanowią osoby w wieku produkcyjnym (15–65 lat), w większości nieaktywni zawodowo. Ostatnie pełne dane dotyczące liczby osób niepełnosprawnych w Polsce pochodzą z Narodowego Spisu Powszechnego 2011. Według jego wyników liczba osób niepełnosprawnych w 2011 r. wyniosła 4,7 mln. (12,2% ogółu ludności), w tym 3,1 mln osób posiadało prawne potwierdzenie niepełnosprawności.

Niepełnosprawność jest jednym z najbardziej niepokojących problemów społecznych nie tylko na świecie, ale również w naszym powiecie. Ostatnie dane Narodowego Spisu Powszechnego wskazują, że w 2011 roku na 119 930 ludności w powiecie pabianickim, (w tym 56 287 mężczyzn i 63 643 kobiet) przypada 15 412 osób niepełnosprawnych (w tym 6 905 mężczyzn i 8 507 kobiet), tj. ok. 13% ogółu mieszkańców powiatu pabianickiego. W latach 2018–2020 liczba orzeczeń o niepełnosprawności, wydanych przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności, działający przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Pabianicach jest zróżnicowana. W 2018 r. wydano 2 370 orzeczeń o stopniu niepełnosprawności oraz 341 orzeczeń o niepełnosprawności dla dzieci do 16 r.ż. W roku 2019 wydano 2 412 orzeczeń o stopniu niepełnosprawności oraz 348 orzeczeń o niepełnosprawności dla dzieci poniżej 16 r.ż. Natomiast roku 2020 stopień niepełnosprawności uzyskało 2 001 osób, a 338 dzieci poniżej 16 r.ż. uzyskało orzeczenie o niepełnosprawności.

Figure 1 Liczba wydanych przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Pabianicach orzeczeń, wg stopnia niepełnosprawności w latach 2018–2019

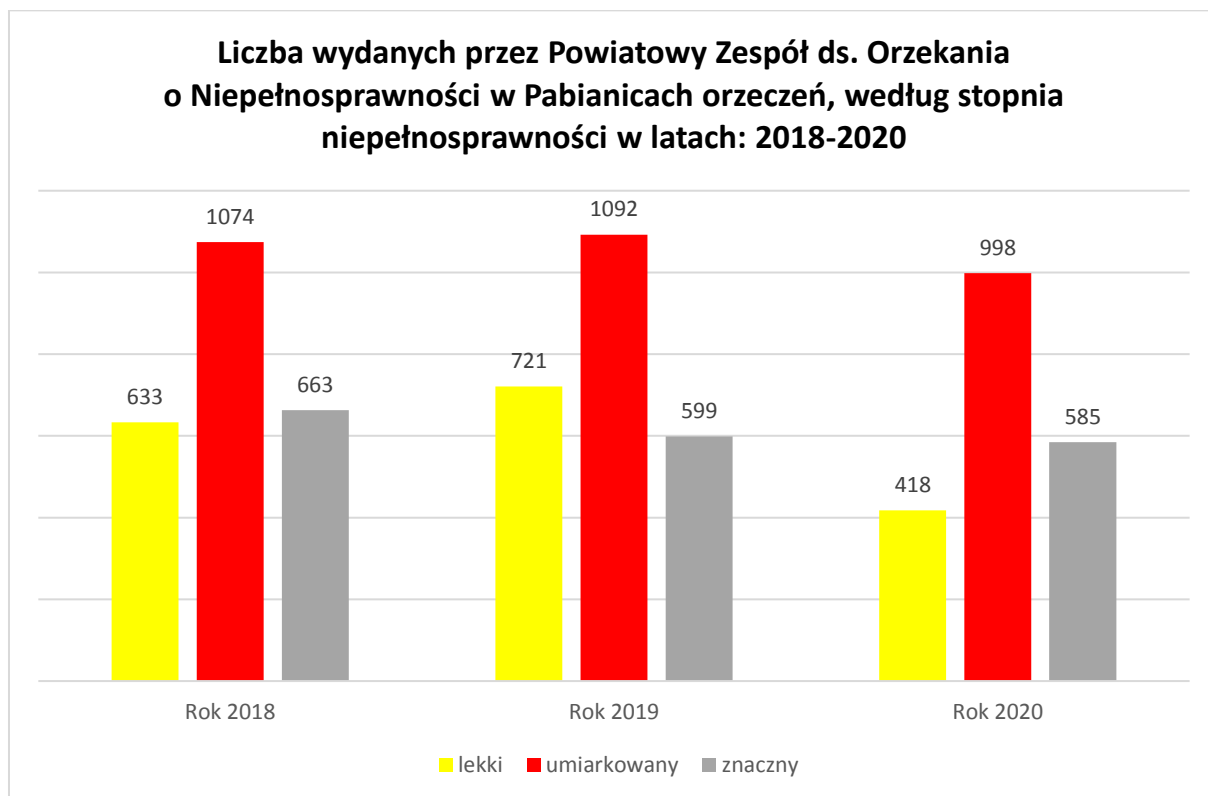

Figure 2 Liczba wydanych przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o niepełnosprawności w Pabianicach orzeczeń dla dzieci do 16 r.ż.

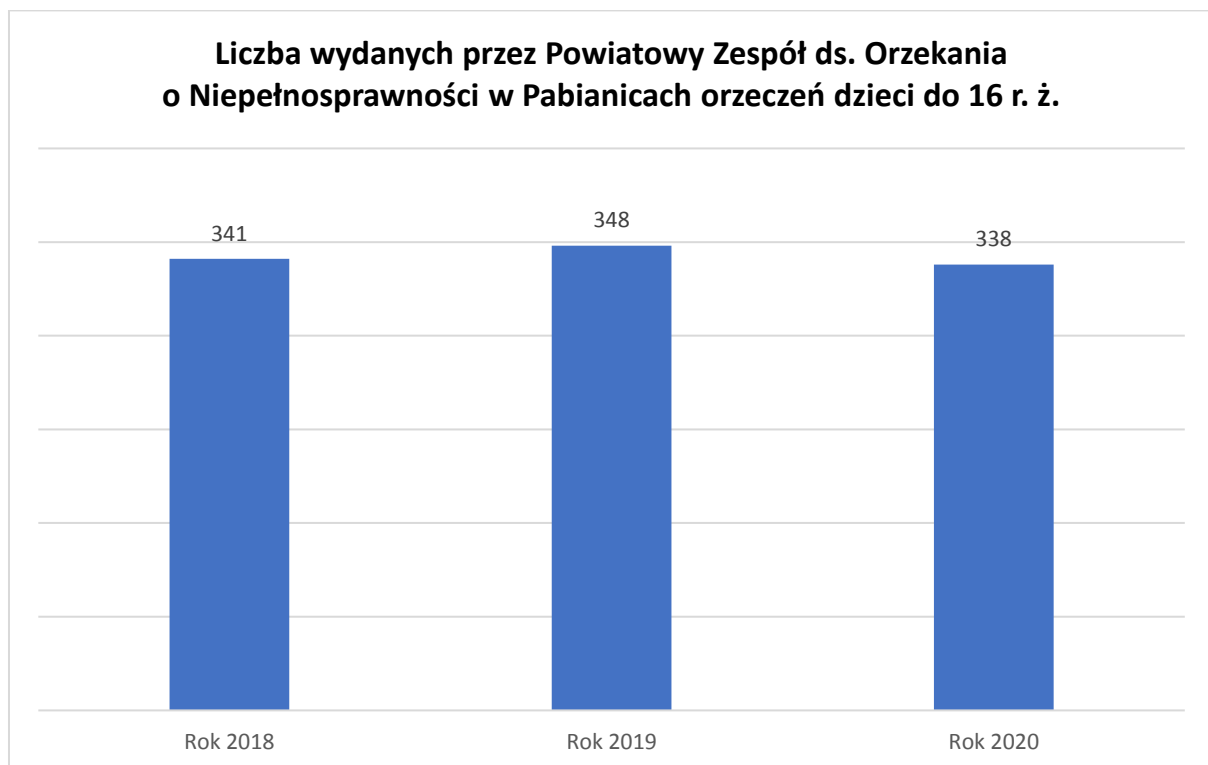

Tabela 1 Liczba wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności według przyczyny niepełnosprawności w latach 2018–2020

Rodzaj niepełnosprawności:	2018	2019	2020
Upośledzenie umysłowe	39	74	32
Choroby psychiczne	337	364	288
Laryngologiczna	138	126	87
Okulistyczna	61	47	43
Niepełnosprawność narządu ruchu	403	426	390
Epilepsja	9	18	14
Układu oddechowego i krążenia	480	433	367
Układu pokarmowego	100	112	92
Układu moczowo - pęciowego	130	109	70
Neurologiczna	452	522	397
Onkologiczna, metaboliczna, dermatologiczna	211	169	206
Całkowite zaburzenia rozwojowe	10	12	15
OGÓŁEM:	2 370	2 412	2 001

II. Rehabilitacja społeczna osób niepełnosprawnych w powiecie pabianickim

Rehabilitacja społeczna ma na celu umożliwienie osobom niepełnosprawnym uczestnictwa w życiu społecznym. Jest realizowana przede wszystkim przez: wyrabianie zdolności osobistej i pobudzanie aktywności społecznej osoby niepełnosprawnej, wyrabianie umiejętności samodzielnego wypełniania ról społecznych, likwidację barier, w szczególności architektonicznych, urbanistycznych, transportowych, technicznych, w komunikowaniu się i dostępie do informacji, kształtowanie w społeczeństwie właściwych postaw i zachowań, sprzyjających integracji z osobami niepełnosprawnymi.

Rehabilitacją społeczną osób niepełnosprawnych zajmuje się Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pabianicach, które w latach 2018–2020 realizowało ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych następujące zadania:

1. Dofinansowanie kosztów tworzenia warsztatów terapii zajęciowej.
2. Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych.
3. Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych.
4. Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych.

5. Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane na podstawie odrębnych przepisów.

Figure 3 Środki PFRON wydatkowane na zadania z zakresu rehabilitacji społecznej w latach 2018–2020

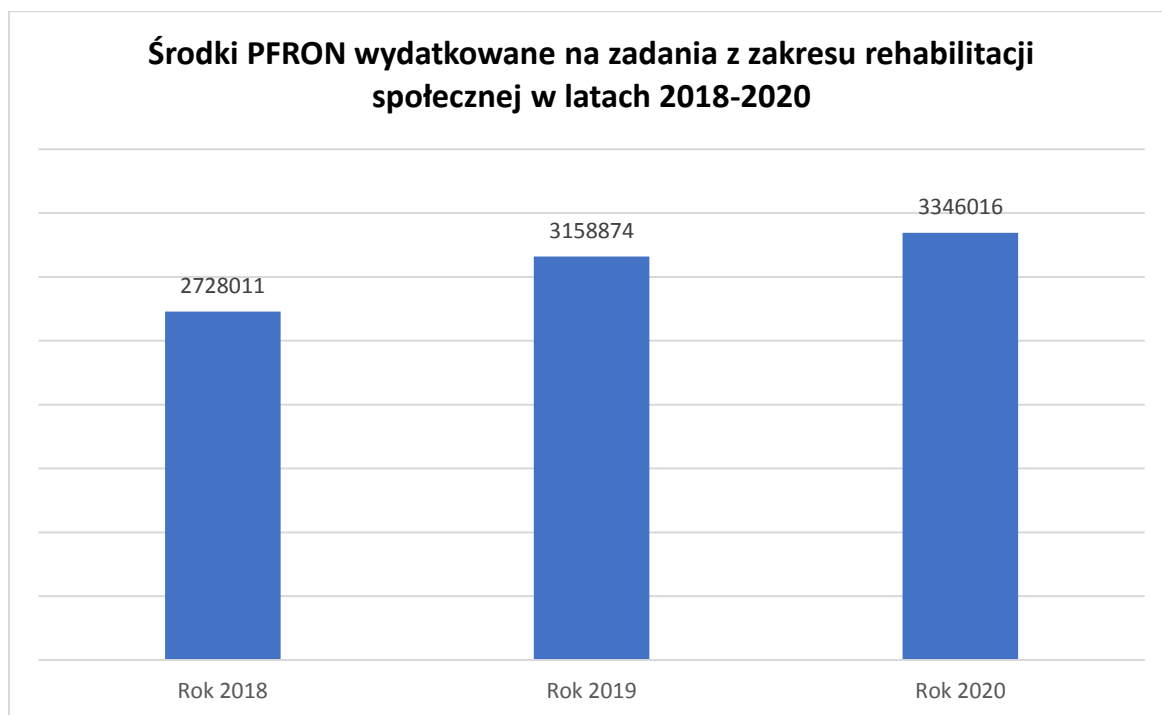

Figure 4 Liczba osób niepełnosprawnych, objętych wsparciem przez PCPR w Pabianicach w latach 2018–2020

III. Osoby niepełnosprawne na rynku pracy.

Obecnie występuje tendencja do zatrudniania osób niepełnosprawnych razem z pełnosprawnymi w zwykłych warunkach pracy. Uznaje się, że niepełnosprawni poszukujący zatrudnienia powinni uczestniczyć w normalnych, otwartych formach zatrudnienia, zgodnie z rozsądnymi oczekiwaniami i celami osobistymi. Jest to konsekwentne dążenie do realizacji zasady integracji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych. Przy obecnym poziomie bezrobocia osób niepełnosprawnych i rozwoju małych firm, które niechętnie zatrudniają niepełnosprawnych z powodu wciąż jeszcze występującego w społeczeństwie przekonania, że są oni z reguły niezdolni do pracy, a jeżeli już pracują, to ich praca ma niższą wartość, niepełnosprawny ma duże trudności ze znalezieniem pracy.

Z reguły otwarty rynek pracy umożliwia uzyskiwanie wyższych zarobków niż praca chroniona. Pozwala również na pracę w bardziej zróżnicowanej grupie zawodów i daje większe szanse awansu. Wymaga jednak konkurencji osób niepełnosprawnych z pełnosprawnymi. Potencjalny pracownik musi być atrakcyjny dla pracodawcy, oferować jak największe umiejętności, kwalifikacje i wydajność, a tym wymaganiom niepełnosprawny nie zawsze może sprostać. Zatrudnianie osób niepełnosprawnych uzależnione jest od stopnia niepełnosprawności, chęci i motywacji, wykształcenia i możliwości uzyskania zatrudnienia stosownie do wskazań i przeciwwskazań zdrowotnych.

Osoby z orzeczonym stopniem niepełnosprawności, zarejestrowane w Powiatowym Urzędzie Pracy w Pabianicach, stanowią niewielki odsetek spośród całości zarejestrowanych osób. Liczba bezrobotnych osób niepełnosprawnych ostatnich 3 latach systematycznie maleje, co przedstawia poniższy wykres.

Figure 5 Liczba bezrobotnych osób niepełnosprawnych w stosunku do ogólnej liczby zarejestrowanych w latach 2018–2020

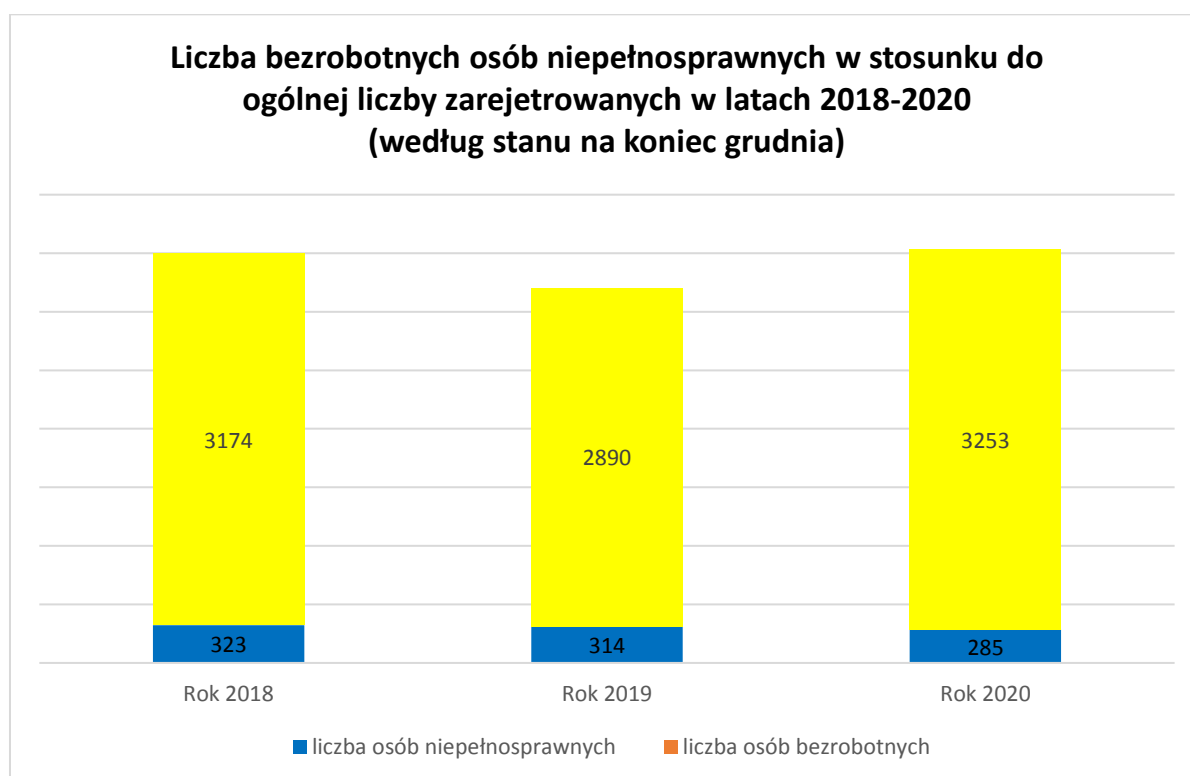
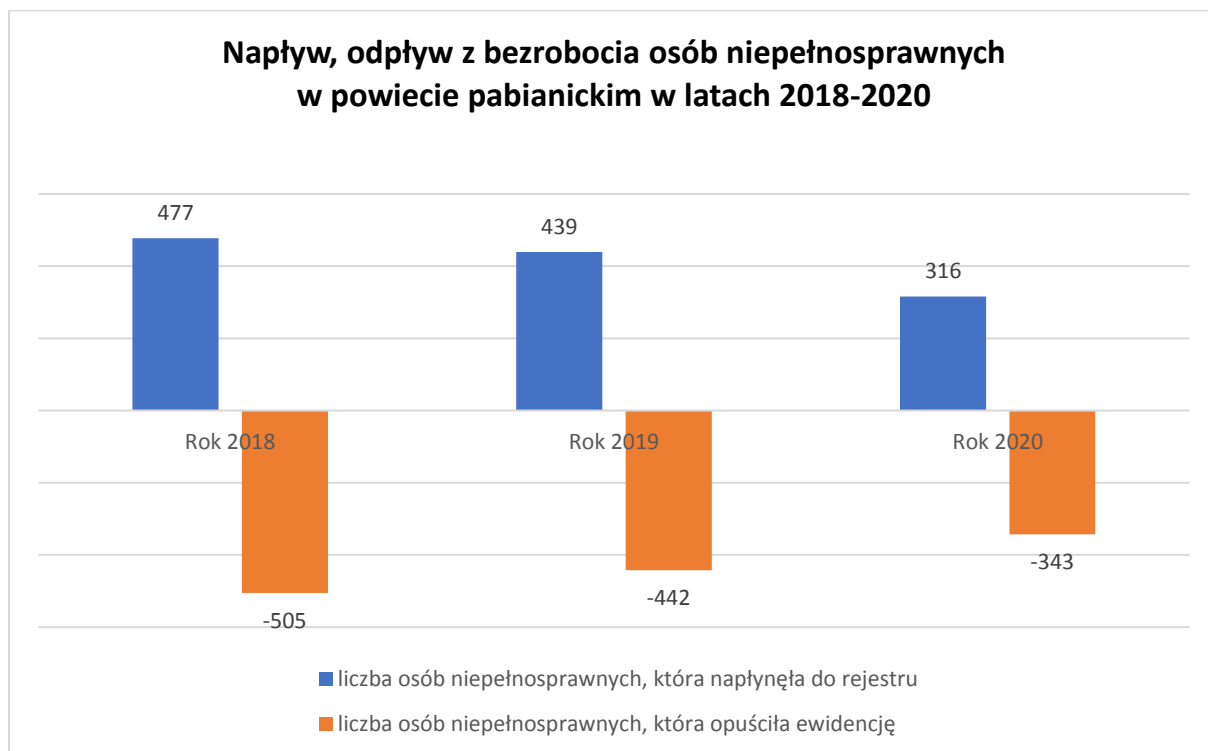

Figure 6 Napływ, odpływ z bezrobocia osób niepełnosprawnych w powiecie pabianickim w latach 2018–2020

Na dzień 31 grudnia 2020 r. w Powiatowym Urzędzie Pracy w Pabianicach było zarejestrowanych 285 osób niepełnosprawnych ze statusem osób bezrobotnych, w tym ze znacznym stopniem niepełnosprawności — 1 osoba, z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności — 71 osób, z lekkim stopniem niepełnosprawności — 213 osób. Proporcje te wynikają w dużej mierze z faktu, że osoby posiadające znaczny i umiarkowany stopień niepełnosprawności w znacznej części pobierają renty stałe, co uniemożliwia im nabycie statusu bezrobotnego, dlatego też rejestrują się jako poszukujący pracy. Na koniec 2020 roku w ewidencji PUP w Pabianicach figurowało 109 osób niepełnosprawnych, niepozostających w zatrudnieniu ze statusem poszukującego pracy. W roku 2019 ww. osób było 112, a w roku 2018 — 132 osoby. W grupie tej dominują osoby z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności.

IV. Rehabilitacja zawodowa osób niepełnosprawnych w powiecie pabianickim

Rehabilitacja zawodowa ma na celu ułatwienie osobie niepełnosprawnej uzyskania i utrzymania odpowiedniego zatrudnienia i awansu zawodowego przez umożliwienie jej korzystania z poradnictwa zawodowego, szkolenia zawodowego i pośrednictwa pracy. Rehabilitacja zawodową osób niepełnosprawnych w powiecie pabianickim zajmuje się Powiatowy Urząd Pracy w Pabianicach, który w latach 2018–2020 realizował następujące zadania:

1. Dokonywanie zwrotu wydatków na instrumenty i usługi rynku pracy dla osób niepełnosprawnych poszukujących pracy i niepozostających w zatrudnieniu.
2. Zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej.

- Przyznawanie osobom niepełnosprawnym środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej.

W roku 2018 PUP w Pabianicach przyznał 3 osobom niepełnosprawnym środki finansowe na rozpoczęcie działalności gospodarczej w łącznej wysokości: 109 455,00 zł. W roku 2019 zostały sfinansowane przez Powiatowy Urząd Pracy 3 staże oraz 1 szkolenie zawodowe dla łącznie 4 osób niepełnosprawnych, na łączną kwotę: 26 297,00 zł. W tym samym roku 2 osoby otrzymały środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej w łącznej wysokości: 38 886,18 zł. Natomiast w roku 2020 ze środków PFRON zostały przyznane 1 osobie niepełnosprawnej środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej w wysokości: 22 000,00 zł oraz sfinansowano 3 staże zawodowe.

V. Organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych na terenie powiatu pabianickiego.

Na terenie Powiatu Pabianickiego działają następujące organizacje pozarządowe, zajmujące się problematyką osób niepełnosprawnych, które współpracują z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Pabianicach.

Tabela 2 Organizacje pozarządowe współpracujące z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Pabianicach.

Lp.	Nazwa organizacji	Adres
1.	Stowarzyszenie „RAZEM” przy Dziennym Ośrodku Adaptacyjnym dla Osób Niepełnosprawnych w Pabianicach	ul. Dolna 46/13 95-200 Pabianice
2.	Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną Koło w Konstancynie Łódzkim	ul. Zgierska 10 95-050 Konstancynów Łódzki
3.	Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną Koło w Pabianicach	ul. Cicha 43 95-200 Pabianice
4.	Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych Narządu Ruchu w Pabianicach	ul. Kilińskiego 8 95-200 Pabianice
5.	Stowarzyszenie „Jesteśmy tacy...”	ul. Ostatnia 19/24 95-200 Pabianice
6.	Polski Związek Niewidomych Koło Terenowe nr XIV	ul. Traugutta 2 95-200 Pabianice
7.	Stowarzyszenie „Czuję sercem” Organizacja Pożytku Publicznego	ul. 8 Marca 1 95-050 Konstancynów Łódzki
8.	Polski Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów Oddział Rejonowy w Pabianicach	ul. Gdańska 6 95-200 Pabianice
9.	Koło Osób Niepełnosprawnych przy PTTK w Pabianicach	ul. Traugutta 2, 95-200 Pabianice

1. Stowarzyszenie RAZEM przy Dziennym Ośrodku Adaptacyjnym dla Osób Niepełnosprawnych w Pabianicach działa na rzecz polepszenia bytu osób niepełnosprawnych intelektualnie i ich rodzin, zapobiegania alienacji społecznej oraz realizowania zasady równości szans tych osób w społeczeństwie. Stowarzyszenie wspomaga finansowo i rzeczowo działalność Dziennego Ośrodka Adaptacyjnego dla Osób Niepełnosprawnych w Pabianicach poprzez: organizowanie imprez charytatywnych, organizowanie wystaw i aukcji rękodzieł podopiecznych Ośrodka, pozyskiwanie sponsorów, gromadzenie zbiorów dokumentujących twórczość osób niepełnosprawnych dla celów popularyzatorskich i naukowych. Jednym z celów stowarzyszenia jest uwrażliwianie społeczności lokalnej na problemy i potrzeby osób niepełnosprawnych intelektualnie, zwłaszcza dorosłych i tych, którzy tracą oparcie w rodzinie poprzez: publikacje, plakaty, broszury, ulotki, itp. Działania stowarzyszenia zmierzają do utworzenia placówek czasowego pobytu i mieszkalnictwa wspomaganego dla osób niepełnosprawnych intelektualnie. Stowarzyszenie pomaga rodzinom osób niepełnosprawnych intelektualnie poprzez tworzenie grup samopomocowych, grup wsparcia, usług domowych, doradztwa, poradnictwa, terapii psychologicznej. Pozyskuje wolontariuszy, a także współpracuje z organami władzy samorządowej, innymi organizacjami pozarządowymi, fundacjami, osobami fizycznymi.
2. Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną Koło w Konstanczynie Łódzkim oraz Koło w Pabianicach tworzą rodzice i opiekunowie osób niepełnosprawnych intelektualnie. Praca Stowarzyszenia jest bezpośrednią kontynuacją działalności Komitetów i Kół Pomocy Dzieciom Specjalnej Troski przy Towarzystwie Przyjaciół Dzieci. Stowarzyszenie na każdym szczeblu swojej działalności reprezentuje interesy osób niepełnosprawnych intelektualnie i ich rodzin. Organizacja działa na rzecz wyrównywania szans osób z upośledzeniem umysłowym, tworzy warunki przestrzegania wobec nich praw człowieka, dąży do aktywnego uczestnictwa osób upośledzonych umysłowo w życiu społecznym oraz wspiera ich rodziny. Stowarzyszenie pomaga osobom niepełnosprawnym intelektualnie rozwijać się oraz zrozumieć siebie i otaczający ich świat. Pokazuje jak godnie żyć w społeczeństwie, przeciwdziała izolacji osób niepełnosprawnych. Podopieczni stowarzyszenia przy współpracy z PCPR w Pabianicach uczestniczą w wielu imprezach integracyjnych, sportowych, wycieczkach krajoznawczych oraz turnusach rehabilitacyjnych.
3. Celem Stowarzyszenia Osób Niepełnosprawnych Narządu Ruchu w Pabianicach jest ochrona praw osób niepełnosprawnych narządu ruchu, udzielanie im wszechstronnej pomocy w celu poprawy warunków życiowych, zwiększenie uczestnictwa w życiu społecznym, kulturalnym oraz upowszechnienie wśród nich kultury fizycznej. Stowarzyszenie realizuje założony cel poprzez następujące działania:
 - 1) informowanie osób niepełnosprawnych o przysługujących prawach,
 - 2) prowadzenie kół zainteresowań,
 - 3) prowadzenie rehabilitacji w domach osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności,
 - 4) organizowanie wycieczek, biwaków, imprez sportowych, wyjazdów do teatrów,
 - 5) szkolenie wolontariuszy.

4. Działalność Stowarzyszenia „Jesteśmy tacy...” ma na celu wszechstronne wspieranie osób niepełnosprawnych w ich drodze do pełnego i w miarę możliwości samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie, wspieranie ich społecznej aktywności, egzekwowanie ich praw, wyrównywanie ich szans, likwidację barier i integrację społeczną. Stowarzyszenie działa na rzecz osób niepełnosprawnych bez ograniczeń wiekowych, zdrowotnych i terytorialnych. Członkiem Stowarzyszenia może być każdy, natomiast beneficjentem tylko osoba niepełnosprawna. Organizuje imprezy integracyjne o charakterze kulturalnym, oświatowym, sportowym, turystycznym i rekreacyjnym, współpracuje z grupą wolontarystyczną „AGRAFKA”. W swoich planach stowarzyszenie zamierza stworzyć instytucję wspomagającą rozwój i usamodzielnienie osób niepełnosprawnych, prowadzić poradnictwo prawne oraz pozyskiwać partnerów krajowych i zagranicznych.
5. Polski Związek Niewidomych Koło Terenowe nr XIV w Pabianicach zrzesza osoby niewidome i słabowidzące w celu ich społecznej integracji, rehabilitacji, ochrony interesów zawodowych, ekonomicznych i społecznych oraz przeciwdziałania ich dyskryminacji. Reprezentuje swoich członków wobec organów naczelnych państwa, administracji rządowej i samorządu terytorialnego oraz innych instytucji.
6. Stowarzyszenie „Czuję sercem” Organizacja Pożytku Publicznego działa na rzecz osób niepełnosprawnych z różnym stopniem niepełnosprawności. Wszechstronnie wspiera osoby niepełnosprawne poprzez:
 - 1) prowadzenie poradnictwa terapeutycznego,
 - 2) tworzenie i prowadzenie Warsztatów Terapii Zajęciowej, Zakładów Aktywności Zawodowej,
 - 3) tworzenie i prowadzenie dziennych ośrodków wsparcia, świetlic terapeutycznych, dziennego centrum aktywności,
 - 4) prowadzenie kół zainteresowań,
 - 5) organizację warsztatów artystycznych.

Celem stowarzyszenia jest taki sposób kształtowania środowiska, nie tylko pod względem architektonicznym, ale również prawa, infrastruktury, a także dostępności informacji oraz świadomości społecznej, aby osoby niepełnosprawne mogły normalnie, aktywnie żyć w integracji z innymi, w świecie o zminimalizowanych barierach oraz z niezbędnym dla każdej osoby niepełnosprawnej wsparciem, aby stały się pełnoprawnymi członkami społeczeństwa.

7. Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów jest organizacją pozarządową, samodzielną i niezależną, z wieloletnią tradycją sięgającą okresu przedwojennego. Związek działa na terenie całego kraju poprzez swoje oddziały okręgowe, rejonowe i koła. Jest największą organizacją skupiającą emerytów, rencistów i inwalidów. Związek działa na rzecz poprawy warunków życia osób starszych i niepełnosprawnych, przeciwdziałania ich samotności, marginalizacji i wykluczeniu społecznemu. Jest wyrazicielem opinii emerytów i rencistów wobec organów władzy publicznej. Reprezentuje ich interesy na forum Parlamentu i Komisji Trójstronnej.

Terenowe ogniwa Związku współdziałają z samorządem terytorialnym w rozwiązywaniu problemów lokalnych społeczności seniorów. Prowadzą bogatą działalność kulturalną i artystyczną, organizują zajęcia sportowe, rekreacyjne i rehabilitacyjne, dostosowane do potrzeb i zainteresowań swoich członków.

8. Koło Osób Niepełnosprawnych przy PTTK w Pabianicach jest organizatorem wyjazdów rekreacyjnych, wycieczek, wypoczynków oraz spotkań klubowych.

Na terenie Powiatu Pabianickiego liczne organizacje pozarządowe podejmują działania na rzecz osób niepełnosprawnych, których głównym celem jest przede wszystkim zminimalizowanie skutków niepełnosprawności.

VI. Jednostki działające na rzecz osób niepełnosprawnych na terenie powiatu pabianickiego.

Na terenie Powiatu Pabianickiego funkcjonują następujące jednostki działające na rzecz osób niepełnosprawnych.

Tabela 3 Jednostki działające na rzecz osób niepełnosprawnych

Lp.	Nazwa organizacji	Adres
1.	Warsztat Terapii Zajęciowej przy Miejskim Centrum Pomocy Społecznej w Pabianicach	ul. Jana Pawła II nr 68 95-200 Pabianice
2.	Warsztat Terapii Zajęciowej przy Stowarzyszeniu „Czuję sercem” w Konstancynie Łódzkiej	ul. 8 Marca 1 95-050 Konstancyna Łódzka
3.	Środowiskowy Dom Samopomocy przy Polskim Stowarzyszeniu na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną, Koło w Pabianicach	ul. Cicha 43 95-200 Pabianice
4.	Środowiskowy Dom Samopomocy w Pabianicach	ul. Cicha 24 95-200 Pabianice
5.	Środowiskowy Dom Samopomocy w Ksawerowie	ul. Jana Pawła II 27 95-054 Ksawerów
6.	Środowiskowy Dom Samopomocy w Drzewocinach	Drzewociny 34 95-081 Dłutów
7.	Dzienny Ośrodek Adaptacyjny przy Miejskim Centrum Pomocy Społecznej w Pabianicach	ul. Cicha 24 95-200 Pabianice

1. Warsztat Terapii Zajęciowej przy Miejskim Centrum Pomocy Społecznej w Pabianicach powstał w 1996 roku i adresowany jest do osób niepełnosprawnych, głównie niepełnosprawnych intelektualnie. Celem placówki jest stwarzanie osobom z niepełnosprawnością możliwości uczestniczenia w rehabilitacji społecznej i zawodowej, zmierzającej do ogólnego rozwoju i poprawy sprawności niezbędnych

do prowadzenia przez osoby niepełnosprawne niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia - na miarę ich indywidualnych możliwości. WTZ w Pabianicach jest finansowany w 90% ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, natomiast 10% to środki własne powiatu. W zajęciach warsztatu uczestniczy 40 osób niepełnosprawnych. Nadzór nad funkcjonowaniem jednostki prowadzi Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pabianicach.

2. Warsztat Terapii Zajęciowej przy Stowarzyszeniu „Czuję sercem” w Konstantynowie Łódzkim został utworzony w 1992 r. Liczy 40 osób niepełnosprawnych, które posiadają orzeczenia o niepełnosprawności oraz wskazania do uczestnictwa w Warsztacie Terapii Zajęciowej. To placówka stwarzająca osobom niepełnosprawnym możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Realizacja przez WTZ celu odbywa się przy zastosowaniu technik terapii zajęciowej, zmierzających do rozwijania bądź utrzymania umiejętności wykonywania czynności życia codziennego i zaradności osobistej oraz psychofizycznych sprawności w codziennym funkcjonowaniu. Placówka finansowana jest w 90% ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, natomiast w 10% z własnych środków. Nadzór nad funkcjonowaniem jednostki prowadzi Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pabianicach.
3. Środowiskowy Dom Samopomocy przy Polskim Stowarzyszeniu na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną, Koło w Pabianicach jest placówką przeznaczoną dla 25 dorosłych osób z niepełnosprawnością intelektualną, ze spektrum autyzmu i niepełnosprawnościami sprzężonymi. Obszarem działalności ŚDS jest powiat pabianicki. Środowiskowy Dom Samopomocy jest placówką o charakterze półstacjonarnym i ma społeczny wymiar pomocy środowiskowej. Treningi i terapia prowadzone w placówce mają za zadanie możliwie maksymalnie usamodzielnić osoby niepełnosprawne oraz nauczyć ich funkcjonowania w społeczeństwie na zasadach równych z pozostałymi obywatelami. Źródłem finansowania są środki publiczne przekazywane przez wojewodę za pośrednictwem powiatu w formie dotacji udzielanej na realizację zadań zleconych z zakresu administracji rządowej. Nadzór nad funkcjonowaniem jednostki prowadzi Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pabianicach
4. Środowiskowy Dom Samopomocy w Pabianicach jest ośrodkiem wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi i upośledzeniem umysłowym. Głównym celem działań jest podtrzymywanie efektów leczenia, integracja ze środowiskiem lokalnym. Działalność placówki jest wielokierunkowa. Treningi mają na celu poprawę funkcjonowania uczestnika w niezbędnych dziedzinach życia. Środowiskowy Dom Samopomocy jest Domem typu AB. Oferta A jest skierowana do osób z zaburzeniami psychicznymi, natomiast oferta B to wsparcie dla osób dorosłych od 18 r.ż. i powyżej z niepełnosprawnością intelektualną. Na terenie ŚDS działają grupy samopomocowe, których zadaniem jest wzmacnianie więzi między uczestnikami, ich rodzinami i przyjaciółmi. Placówka jest jednostką organizacyjną pomocy społecznej, działającą w formie jednostki budżetowej przeznaczoną dla 60 osób.

5. Środowiskowy Dom Samopomocy w Ksawerowie jest jednostką organizacyjną Gminy Ksawerów. Dom podlega nadzorowi Wójta Gminy Ksawerów. Jest ośrodkiem wsparcia pobytu dziennego przeznaczonym dla 40 pełnoletnich uczestników: osób przewlekłe psychicznie chorych - typ A, osób upośledzonych umysłowo - typ B, osób wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych - typ C. Podstawowym zadaniem Domu jest przede wszystkim podtrzymywanie i rozwijanie umiejętności uczestników, niezbędnych do możliwie jak najbardziej samodzielnego życia. Działalność placówki ukierunkowana jest na pomoc w przewycięzaniu trudnych sytuacji życiowych i rozwiązywaniu codziennych problemów uczestników, w tym szczególnie integracja uczestników ze społecznością lokalną poprzez ich społeczną aktywizację. Dom jest finansowany z dotacji celowej Wojewody Łódzkiego.
6. Środowiskowy Dom Samopomocy w Drzewocinach jest placówką dziennego pobytu dla 40 osób dorosłych, chorujących psychicznie, w tym: osób przewlekłe psychicznie chorych, osób upośledzonych umysłowo w stopniu znacznym, umiarkowanym, a także z lekkim, gdy jednocześnie występują inne zaburzenia, zwłaszcza neurologiczne. Jednostka działa od 1997 roku, a jej celem jest codzienne wsparcie uczestników w przywracaniu lub rozwijaniu umiejętności niezbędnych do funkcjonowania w środowisku rodzinnym i społecznym oraz integracja społeczna. Priorytetem placówki jest osiągnięcie przez uczestników umiejętności jak najbardziej samodzielnego pełnienia ról życiowych i społecznych. Nadzór nad prawidłowym funkcjonowaniem jednostki prowadzi Ośrodek Pomocy Społecznej w Dłutowie.
7. Dzienny Ośrodek Adaptacyjny powstał w 1993 roku i przeznaczony jest dla 30 osób z orzeczoną umiarkowaną lub znaczną stopniem niepełnosprawności. Ośrodek prowadzi kompleksową rehabilitację psychofizyczną i społeczną, w tym: diagnostykę psychologiczno-rehabilitacyjną, wspomaganie rozwoju psychoruchowego i społecznego, rozwijanie dojrzałości społecznej, w tym sprawności w samoobsłudze, zaradności życiowej, utrzymywanie dobrej kondycji psychicznej, rozwój zainteresowań otaczającym światem, poznawanie rzeczy, zjawisk i procesów w nich zachodzących, rozwój indywidualnych uzdolnień i zainteresowań, udział w kulturze i rekreacji, poradnictwo i wsparcie dla rodzin osób niepełnosprawnych. Bezpośredni nadzór nad działalnością Ośrodka prowadzi Miejskie Centrum Pomocy Społecznej w Pabianicach.

VII. Cele i zadania Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych

1. Cel główny:

Wzmocnienie uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym.

1) Cele szczegółowe:

- a) Kształtowanie w społeczeństwie postaw sprzyjających osobom niepełnosprawnym.
- b) Inicjowanie działań w zakresie wspierania aktywnego udziału osób niepełnosprawnych w życiu społecznym.

- c) Likwidacja barier umożliwiająca osobom niepełnosprawnym równoprawne uczestnictwo w życiu społecznym.
- d) Wzmacnianie aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych.
- e) Wyrównanie szans edukacyjnych osób niepełnosprawnych.
- f) Rozwój usług rehabilitacyjnych.

2. Zadania:

Cel szczegółowy 1:

Kształtowanie w społeczeństwie postaw sprzyjających osobom niepełnosprawnym.

Zadania służące realizacji powyższego celu to:

- 1) Organizowanie działań informacyjno-edukacyjnych, mających na celu zwiększenie świadomości społecznej w zakresie problematyki osób niepełnosprawnych.
- 2) Podejmowanie działań mających na celu rozpowszechnianie informacji dotyczących problemów osób niepełnosprawnych w prasie lokalnej, podczas: prelekcji, spotkań, na stronie internetowej PCPR.
- 3) Promowanie osiągnięć naukowych, zawodowych, sportowych i artystycznych osób z niepełnosprawnością poprzez upowszechnianie informacji na ten temat w lokalnych mediach.
- 4) Wspieranie i promowanie wolontariatu w instytucjach pomocy i integracji społecznej.

Cel szczegółowy 2:

Inicjowanie działań w zakresie wspierania aktywnego udziału osób niepełnosprawnych w życiu społecznym.

Zadania służące realizacji powyższego celu to:

- 1) Upowszechnianie wiedzy na temat praw przysługujących osobom niepełnosprawnym poprzez wydawanie broszur, ulotek, plakatów oraz poprzez inicjowanie i wspieranie funkcjonowania punktów informacyjnych dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin — współpraca w tym zakresie z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych oraz instytucjami samorządowymi.
- 2) Opracowanie, opublikowanie i upowszechnianie w lokalnych mediach informacji na temat dostępnych programów i form pomocy dla osób niepełnosprawnych.
- 3) Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji osób niepełnosprawnych — zadanie realizowane przez PCPR, w ramach rehabilitacji społecznej ze środków PFRON.
- 4) Dofinansowanie usług tłumacza języka migowego lub tłumacza — przewodnika dla osoby niepełnosprawnej — zadanie realizowane przez PCRR w Pabianicach w ramach rehabilitacji społecznej ze środków PFRON.

Cel szczegółowy 3:

Likwidacja barier umożliwiająca osobom niepełnosprawnym równoprawne uczestnictwo w życiu społecznym.

Zadania służące realizacji powyższego celu to:

- 1) Likwidacja barier w zakładach opieki zdrowotnej, urzędach i placówkach edukacyjnych w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym poruszania się

i komunikowania – zadanie realizowane przez PCPR w Pabianicach ze środków PFRON w ramach programu pn.: „Wyrównywanie różnic między regionami III”.

2) Likwidacja barier w poruszaniu się:

- a) pomoc w zakupie wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym,
- b) pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego wózka lub skutera inwalidzkiego o napędzie elektrycznym,
- c) pomoc w zakupie protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne,
- d) pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanej protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne,
- e) pomoc w zakupie skutera inwalidzkiego o napędzie elektrycznym
- f) lub oprzyrządowania elektrycznego do wózka ręcznego.

Ww. zadanie jest realizowane przez PCPR w Pabianicach ze środków PFRON w ramach pilotażowego programu „Aktywny samorząd”.

- g) likwidacja barier architektonicznych i technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych – zadanie realizowane przez PCPR w Pabianicach ze środków PFRON ramach rehabilitacji społecznej

3) Likwidacja barier w dostępie do uczestnictwa w społeczeństwie informacyjnym:

- a) pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania,
- b) dofinansowanie szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu elektronicznego i oprogramowania,
- c) pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego sprzętu elektronicznego, zakupionego w ramach dofinansowania.

Ww. zadanie jest realizowane przez PCPR w Pabianicach ze środków PFRON w ramach pilotażowego programu „Aktywny samorząd”.

- d) likwidacja barier w komunikowaniu się w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych - zadanie realizowane przez PCPR w Pabianicach ze środków PFRON w ramach rehabilitacji społecznej.

4) Likwidacja barier transportowych:

- a) przyznawanie dofinansowań do zakupu lub przystosowania pojazdów przeznaczonych do przewozu osób niepełnosprawnych. Zadanie to jest realizowane przez PCPR w Pabianicach ze środków PFRON w ramach programu pn.: „Wyrównywanie różnic między regionami III”
- b) pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu i pomoc w uzyskaniu prawa jazdy. Zadanie to jest realizowane przez PCPR w Pabianicach ze środków PFRON w ramach pilotażowego programu „Aktywny samorząd”.

5) Dofinansowanie z zakresu zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze dla indywidualnych osób niepełnosprawnych — zadanie realizowane przez PCPR w Pabianicach ze środków PFRON w ramach rehabilitacji społecznej.

6) Prowadzenie Punktu Poradnictwa Specjalistycznego dla osób niepełnosprawnych — udzielanie porad prawnych — zadanie realizowane przez PCPR w Pabianicach.

- 7) Prowadzenie wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego dla osób niepełnosprawnych — zadanie realizowane przez PCPR w Pabianicach w ramach projektu partnerskiego pn. „Pracuś” współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Cel szczegółowy 4:

Wzmacnianie aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych.

Zadania służące realizacji powyższego celu to:

- 1) Finansowanie kosztów szkolenia i przekwalifikowania zawodowego osób niepełnosprawnych — zadanie realizowane przez Powiatowy Urząd Pracy w Pabianicach ze środków PFRON w ramach rehabilitacji zawodowej.
- 2) Przyznawanie osobom niepełnosprawnym środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej — zadanie realizowane przez Powiatowy Urząd Pracy w Pabianicach ze środków PFRON w ramach rehabilitacji zawodowej.
- 3) Dokonywanie zwrotu kosztów: adaptacji pomieszczeń zakładu pracy w szczególności poniesionych w związku z przystosowaniem stanowisk pracy, adaptacji lub nabycia urządzeń ułatwiających wykonywanie pracy lub funkcjonowanie w zakładzie pracy, zakupu i autoryzacji oprogramowania oraz urządzeń i technologii wspomagających lub przystosowanych do potrzeb wynikających z niepełnosprawności - zadanie realizowane przez Powiatowy Urząd Pracy w Pabianicach ze środków PFRON w ramach rehabilitacji zawodowej.
- 4) Dokonywanie zwrotu kosztów zatrudnienia pracowników pomagających pracownikowi niepełnosprawnemu w pracy — zadanie realizowane przez Powiatowy Urząd Pracy w Pabianicach ze środków PFRON w ramach rehabilitacji zawodowej.
- 5) Dofinansowanie do oprocentowania kredytu bankowego zaciągniętego przez osobę niepełnosprawną na kontynuowanie działalności gospodarczej albo prowadzenie własnego lub dzierżawionego gospodarstwa rolnego — zadanie realizowane przez Powiatowy Urząd Pracy w Pabianicach ze środków PFRON w ramach rehabilitacji zawodowej.
- 6) Dokonywanie zwrotu kosztów wyposażenia stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej — zadanie realizowane przez Powiatowy Urząd Pracy w Pabianicach ze środków PFRON w ramach rehabilitacji zawodowej.
- 7) Dokonywanie zwrotu wydatków na instrumenty i usługi rynku pracy dla osób niepełnosprawnych poszukujących pracy i nie pozostających w zatrudnieniu — zadanie realizowane przez Powiatowy Urząd Pracy w Pabianicach ze środków PFRON w ramach rehabilitacji zawodowej.
- 8) Pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej osoby niepełnosprawnej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej — zadanie realizowane ze środków PFRON przez PCPR w Pabianicach w ramach pilotażowego programu „Aktywny samorząd”.

Cel szczegółowy 5:

Wyrównanie szans edukacyjnych osób niepełnosprawnych.

Zadania służące realizacji powyższego celu to:

- 1) Pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym — dofinansowanie do nauki w szkole wyższej lub szkole policealnej — zadanie realizowane ze środków PFRON przez PCPR w Pabianicach w ramach pilotażowego programu „Aktywny samorząd”.
- 2) Dostosowanie szkół działających na terenie powiatu pabianickiego do indywidualnych potrzeb niepełnosprawnych uczniów.
- 3) Wspieranie innowacyjnych rozwiązań edukacyjnych na rzecz osób niepełnosprawnych.

Cel szczegółowy 6:

Rozwój usług rehabilitacyjnych.

Zadania służące realizacji powyższego celu to:

- 1) Dofinansowanie wyposażenia obiektów służących rehabilitacji osób niepełnosprawnych w sprzęt rehabilitacyjny — zadanie realizowane przez PCPR w Pabianicach ze środków PFRON w ramach programu pn.: „Wyrównywanie różnic między regionami III”.
- 2) Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny dla osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, osób prawnych i jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej, prowadzących działalność związaną z rehabilitacją osób niepełnosprawnych — zadanie realizowane przez PCPR w Pabianicach ze środków PFRON w ramach rehabilitacji społecznej.
- 3) Dofinansowanie z zakresu zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny dla indywidualnych osób niepełnosprawnych — zadanie realizowane przez PCPR w Pabianicach ze środków PFRON w ramach rehabilitacji społecznej.
- 4) Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych — zadanie realizowane przez PCPR w Pabianicach ze środków PFRON.
- 5) Rozpowszechnianie aktualnych informacji na temat dostępnych w środowisku lokalnym usług rehabilitacyjnych, programów działań i form pomocy osobom niepełnosprawnym w zakresie rehabilitacji leczniczej.
- 6) Inicjowanie i wspieranie działań na rzecz zwiększenia dostępności do usług rehabilitacyjnych.

Powyższe cele szczegółowe będą realizowane przy współpracy z przedstawicielami samorządów terytorialnych powiatu pabianickiego, organizacjami pozarządowymi, mediami lokalnymi oraz instytucjami zajmującymi się problematyką osób niepełnosprawnych.

VIII. Podsumowanie

Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych to dokument strategiczny, który wskazuje konkretne działania, które będą realizowane w latach 2021–2030, a których celem jest poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych z terenu powiatu pabianickiego. Działania podejmowane w ramach programu mają pobudzić aktywność osób niepełnosprawnych oraz wydobyć i wzmocnić ich własny potencjał. Działania podejmowane w ramach programu mają charakter interdyscyplinarny i wymagają współpracy wielu partnerów społecznych, w tym samorządu powiatowego i samorządów gminnych, jednostek

organizacyjnych pomocy społecznej, jednostek służby zdrowia, organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych. Skorelowane działania mają korzystnie wpłynąć na poprawę sytuacji społeczno-zawodowo-ekonomicznej osób niepełnosprawnych. Zakres realizacji zadań ujętych w programie uzależniony będzie od wysokości środków finansowych samorządu powiatowego oraz samorządów gminnych. Realizacja części zadań ujętych w Programie będzie również uzależniona od wysokości środków otrzymanych: z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz z budżetu państwa. Ważną rolę odgrywają sami adresaci programu, tj. osoby niepełnosprawne i ich rodziny, gdyż od ich aktywnej postawy zależy powodzenie realizacji zamierzonych działań. Wdrożenie opracowanego programu ma przede wszystkim przyczynić się do stopniowego eliminowania występujących problemów osób niepełnosprawnych, zamieszkujących powiat pabianicki.

IX. Spis tabel i diagramów

Tabela 1 Liczba wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności według przyczyny niepełnosprawności w latach 2018–2020	5
Tabela 2 Organizacje pozarządowe współpracujące z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Pabianicach.....	10
Tabela 3 Jednostki działające na rzecz osób niepełnosprawnych.....	13
Figure 1 Liczba wydanych przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Pabianicach orzeczeń, wg stopnia niepełnosprawności w latach 2018–2020	5
Figure 2 Liczba wydanych przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o niepełnosprawności w Pabianicach orzeczeń dla dzieci do 16 r.ż.....	5
Figure 3 Środki PFRON wydatkowane na zadania z zakresu rehabilitacji społecznej w latach 2018–2020.....	7
Figure 4 Liczba osób niepełnosprawnych, objętych wsparciem przez PCPR w Pabianicach w latach 2018–2020.....	7
Figure 5 Liczba bezrobotnych osób niepełnosprawnych w stosunku do ogólnej liczby zarejestrowanych w latach 2018–2020.....	8
Figure 6 Napływ, odpływ z bezrobocia osób niepełnosprawnych w powiecie pabianickim w latach 2018–2020.....	9